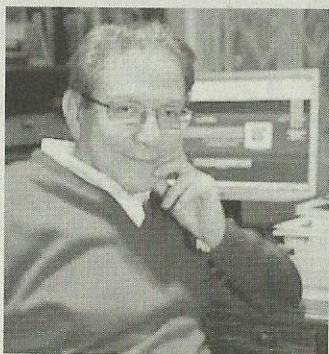

Култура

Йосиф Вентурас е роден в Ханя, Крит, през 1938 г. Живее в Атина. Завършил е машинно инженерство в Политехниката в Атина. Занимавал се е с теория на литературата, философия, история на изкуството. Вентурас е потомък на Венециански преселници на остров Крит, владение на Светлейшата република от 13-ти до 17-ти век. Вероятно някои италиански семейства, заселили се на Крит, са попаднали там през йонийския остров Закинтос в края на 15-ти или през 16-ти век, а преди това са дошли от Испания. Според една версия, етимологията на името Вентурас произхожда от еврейското фамилно име Бен Тора, променено от неговите прадеди на често срещаното в Испания и Италия Вентура. Фамилията на майчиния му род е Константинови, тъй като много евреи през средните векове заимстват имената на местата, където са живеели (по името на град Константин в Алжир).

Йосиф Вентурас

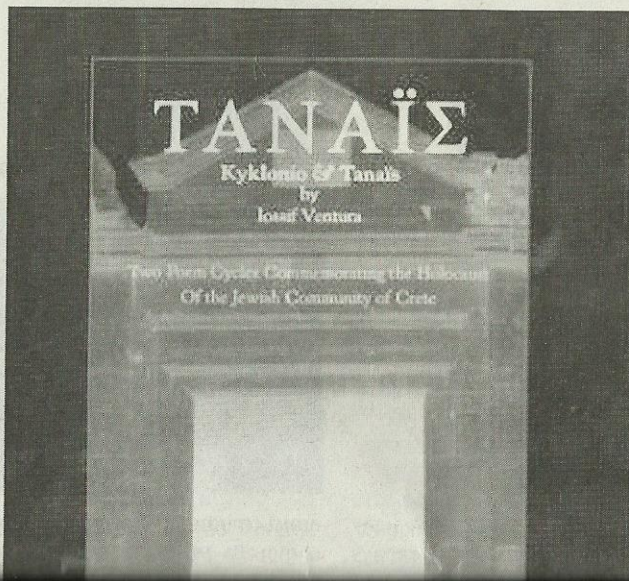
Автор е на поетичните книги „Коментари в черно“ (2006), „Средновековни еврейски поети“ (2005), „Танаис“ (2001), „Аритметика на един спомен“ (1998), „Мокър кръз“ (1997) и „Циклон“ (2009). В „Циклон“ поетът се връща към историческите събития, свързани с изстребването на европейските евреи и особено на гръцкото еврейство в нацистките лагери на смъртта. Заглавието на стихосбирката е препратка към отровния газ „Zyklon B“, използван за умъртвяването в индустриални мащаби на депортираните в Аушвиц, но и към помитащите урагани ветрове, обозначавани със същата дума в метеорологията. Негови стихове са преведени на английски, френски, иврит, испански, арабски и сръбски. Превеждал е стихотворения на Нели Закс и на американския поет Джером Ротенберг. Издава гръцкото електронно списание Poeticanet (www.poeticanet.gr) и уебстраницата за поезия на английски език www.poeticanet.com Член е на Международния комитет за организиране на поетичния фестивал VOIX VIVES de Mediterranee en Mediterranee.

Двуезичното – на гръцки и английски – издание (Red Heifer Press, 2015) на стихосбирката „Циклон“ е представено в Гракс, Амстердам.

Какво е онова, което отвежда поезията по пътя, който започва от рецитираните устно стихове на заклинателния молитвен повик на шаманите в първобитните общества, и продължава през гръцката античност с Омир и Хезиод или в Месопотамия и Ханаанската земя с поетите и пророците?

Свят на загадъчност, излъчвана от лесовете, изворите, планините, от морето и полето, и една внезапна гръмотевична буря, прорязваща небосклона със светкавици, наелектризиращи атмосферата, свят, който намира проявление в пясъчните облаци, завихряни от ветровете в пустинята, свят, намагнетизиращ с

„ТАНАИС“ – ПОЕТИЧНО РИДАНИЕ ЗА КРИТСКОТО ЕВРЕЙСТВО

отвъдния си, трансцендентен произход. Ритъмът, метафората и повтарящото се слово разширявали хоризонтите на езика, правели го изпълнен с внушения и му давали възможността да пренесе тайни послания, като описва неща, които иначе не би било възможно да станат лесно понятни и приемливи. Танцът на гумите е бил хоровод на гушите.

Чрез поезията намира израз въдъхновенето на поета, което обаче добива своя завършен вид с прорицанието. Тогава поетът с неясния и с двояк смисъл негов слог оповестява едно послание, без самият той непременно винаги да го разбира, превръща се във вестоносец на една истина, добре скрита в съкровени дълбини на неговото съществуване. По всички дължини и ширини на познатия ни древен свят Прорицателят, Шаманът, Пророкът са действали по един и същи начин. Използвайки мета-езика на поезията като инструмент за оповестяване на визионерското преживяване и опит.

В Месопотамия, в Акадия, се появява най-древната позната поетеса - Енхедуанна (2285-2250 пр.Хр.). Тя била върховна жрица на бог Нанна (на луната) в град Ур и съчинявала химни за богинята Инанна. Към Инанна съществувал култ в град Урук като богиня на войната и плодородието, но и на чувствените наслади. Тя била закрилница на куртизанките, които служели в нейните храмове.

Епосът на Гилгамеш представлява сбор от легенди и стихотворни форми на шумерите за Гилгамеш, който вероятно е живял през третото хилядолетие пр. Хр. В сборника е включен и шумерският мит за Потопа.

В древна Гърция думата Сибила е означавала всяка жена, притежавала прорицателска дарба и пророкувала спонтанно (без да бъде питана), когато изпадала в екстаз, за бъдещи случки (обикновено неприятни или страховити). Това ставало, според Вярването на древните зърци и римляни, тъй като в нея се вселявал божествен дух. А Лисистратос бил атински прорицател и поет с пророческо слово, живял в края на шести и началото на пети век пр.Хр.

От осми век пр.Хр., когато в Делфи надмощие взел култът към Аполон и прорицалището придобило значима роля и важно влияние, Пития изрчала прорицанията си в хекзаметрични стихове. Фимонои, дъщеря на бог Аполон, била първата Пития в Светилището на Аполон в Делфи и се смята, че тя е измерила хекзаметричния ритъм на прорицанията. Последното предсказание, което дава Пития през четвърти век сл. Хр., било към император Юлиан, който се стремел да възстанови блясъка на древното прорицалище.

Кажете на Василевса,

че се сгромоляса изкусно изграденият дворец,

Аполон вече няма подслон, нито Пития пророчески лавър

сътрудничество с Еврейския музей на Гърция, в Лос Анджелис (Музей на Холокоста, 2017), Държавен университет Сан Франциско (2017), Сан Франциско (Jewish Community Library, 2017), Ню Йорк (Kehila Kedosha Janina, 2016), Харвардски университет (2016), на поетични четения.

Евреите в Ханя са арестувани от германците на 20 май 1944 г. и заедно с няколко семейства, живеещи в град Ираклион, затворени, а на 7 юни 1944 г. заключени в трюмовете на кораба „Танаис“, където ще намерят смъртта си от удавяне, тъй като корабът е потопен в открито море. Вентурас е един от малцината критски евреи, оцелели от настървението на германците и от кораба „Танаис“, завлякъл на морското дъно всички депортирани от Крит евреи (общо триста и петдесет души - сред тях и 88 деца), двеста и петдесет критски борци от Съпротивата, както и няколко италиански антифашисти. Хората изчезват, децата са издавени, а заедно с тях е заличена и еврейската културно-религиозна традиция на Крит. От еврейската общност на Крит оцеляват единици, само онези, които не са били на острова на тази мрачна дата.

Темата за децата е разработена още в началото на поетичната творба чрез списък на техните имена и възрастта на всяко едно, както и с изреждане на уханни треви и билки от критската земя, споменът за чийто „дъхав мирис“ съкрушава автора. Сякаш поетът е оцелял, за да опише това запечатано в твърдия диск на паметта му събитие. Дълг, задължение, душевна необходимост да разтовари от плещите си потискащото бреме, което все пак остава да витае дори след този терапевтичен сеанс чрез словото.

Повече от седемдесет години са изминали от онази трагедия, забравена от мнозина. „При все това - пише гръцкият литературен критик Антула Даниил - както когато свещеният кораб на атиняните „Паралос“ донесе вестта за разгрома им в Пелопонеската война и (според древногръцкия историк и пълководец Ксенофонт) скръбното ридание долина от Пирей над Темистокловите дълги стени до Атина, така и чрез тази поетична книга надгробното ридание на Вентурас от 1944 достига до днешния ген.“

В ЕВ е помествано интервю с Йосиф Вентурас със заглавие „Холокостът в Гърция: Поезия и памет“ (бр. 23 ноември 2012).

ПОЕЗИЯ И ПРОРОЧЕСТВО Йосиф Вентурас

*Тайна на тялото: на думата
на сърцето на боговете
(Марпа¹, Тибет)*

Корица на двуезичната - на гръцки и английски - стихосбирка на Й. Вентурас "Танаис" в памет на едноминутния потопен кораб, с който са депортирани евреите от остров Крит през 1944 г

Фамилна снимка на семейство Вентурас

енергията си, предизвиквали удивление, примесено със страхопочитание, и станали причината за екстатичните състояния на първите пророци, създаващи трансцендентен декор, за да влязат те в общение с неизвестното „Друго“, да разтълкуват посланията му и да преосъществят прорицанията си в слово-посредник, което би разкрило визионерските им преживявания пред рода и племето. Така поетичното слово е действало като химн към „Другото“, като същевременно предсказвало и напътствало.

Долу-горе така се е зародило пророчеството в недрата на поезията, но и обратното – апокалиптичното – на откровенията, а химническо – слово, създавайки стихове и музика, за да открие

Прорицанията в светилищата в Делфи били прекратени през 394 сл. Хр. с декрет на византийския император Теодосий II. Химните и пророческите главо са в изключително близък контакт с еврейската поезия от тринайсети век пр. Хр. до Втори век пр. Хр. Кумулативният, антитезисният (противоположен), епифанен и възходящият (на градиране) паралел са приемливите, с които е написана тази поезия. Сред първите поетични форми, които се появяват в Светото писание, е пророчеството на Яков. Яков е повикал децата си, за да ги благослови, това предсказва поетът в поетичен слог:

*Дан ще съди людеите си
Като едно от Израилевите племена
Дан ще бъде змия на пътя,
Аспид на пътеките,
Която хопе петите на кола,
И возецът му ще пада назад
(Битие: 49, глава: 16-17)*

Когато израелтяните се спавали, преминавайки Червено море, те отпразнували избавлението си и въздъждали на Господ. Силите, напаяйки следния химн:

*Введи го и го насоди в планината на Свещената планина
на мястото, което ти, Господи,
си приготвил за свое обиталище
в светилищата, което твоят рече. И когато се издигне
Господ ще царува вовеки и вечно
(Изход 15:17, 18)*

Книгата на Еклизиавет от Стария завет и Псалми Давидови са върхови моменти, които старозаветната поезия използва, за да отправя словословие към Бога. А в Новия завет пророческите прозрения достигат своя апогей.

Ако поетичното слово, както твърди лингвист и литературен теоретик Роман Якобсон, е сила спрямо конвенционалната връзка между пророческото слово изчерпва границите на езика, то поетът създава бълнуване, което ни призовава да се оповестявано чрез него.

Превод от гръцки: Зоранка Михайлова

¹ - Марпа Чьокйи Логро (1012-1097), индийски поет, живял в Лоцава, Велик будистки учител. - В. пр.
² - Преди да изрече прорицанията си, Яков е повикал децата си, за да ги благослови, това предсказва поетът в поетичен слог. - В. пр.